

Το κόστος της καθυστέρησης

ΑΡΧΕΙΟ ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ 14.11.2010

Ο πρώτος χρόνος διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ πέρασε μια φάση άρνησης της πραγματικότητας («λεφτά υπάρχουν») και κατόπιν μπήκε σε crisis mode, τρέχοντας πίσω από τις εξελίξεις και κινδυνεύοντας τώρα να πέσει έξω στον στόχο για το έλλειμμα. Μέχρι στιγμής η μείωση του ελλείμματος επιτεύχθηκε κυρίως με ταμειακά μέτρα συμπίεσης των λειτουργικών δαπανών και οριζόντιας περικοπής μισθών και συντάξεων, ενώ το μπαράζ νέας φορολογίας επιβάρυνε υπέρμετρα όσους ήδη πληρώνουν τους φόρους. Αλλά οι οριζόντιες περικοπές δεν αποτελούν βιώσιμη λύση καθώς η ισοπέδωση των αμοιβών μειώνει τα κίνητρα για παραγωγική εργασία. Χρειάζονται επείγοντως διαρθρωτικά μέτρα μόνιμης περικοπής και εκλογίκευσης των κρατικών δαπανών.

Η Ελλάδα θα συνεχίσει να εξαρτάται αποκλειστικά από την τρόικα για τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων της στο άμεσο μέλλον, δεδομένου ότι είναι απίθανο να ανακτήσει την πρόσβαση στις διεθνείς κεφαλαιαγορές το 2011. Ακόμα και αν, με μαγικό τρόπο, μηδενιστεί το δημόσιο χρέος και συνεπώς οι τόκοι, το χάσμα μεταξύ κρατικών εσόδων και δαπανών θα παραμείνει γιγαντιαίο. Εάν επιβεβαιωθεί την ερχόμενη εβδομάδα ότι το έλλειμμα του 2009 ήταν 15,5% του ΑΕΠ και οι τόκοι περίπου 5,5%, αυτό σημαίνει ότι το πρωτογενές έλλειμμα (έσοδα μείον δαπάνες εκτός τόκων) ήταν 10% του ΑΕΠ, δηλ. 24 δισ. ευρώ. Φέτος, αν πράγματι το έλλειμμα μειωθεί κατά 6% του ΑΕΠ, οι πρωτογενείς δαπάνες θα συνεχίσουν να ξεπερνούν τα έσοδα κατά 4% του ΑΕΠ, δηλαδή κατά περίπου 10 δισ. ευρώ. Επομένως, αν δεν τηρήσουμε τις υποχρεώσεις που αναλάβαμε με το Μνημόνιο και σταματήσει η εκταμίευση του δανείου, δεν θα μιλάμε για περικοπές δαπανών, αλλά για πλήρη αδυναμία πληρωμής μισθών και συντάξεων.

Για να ξεπεραστεί η κρίση, πρέπει να σταθεροποιηθεί ο λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ. Το ύψος του δημόσιου χρέους και τα ελλείμματα είναι τέτοια, ώστε πρέπει να τρέχουμε απλώς για να μένουμε επιτόπου. Γι' αυτό ακριβώς η άποψη που διατύπωσε ο υπουργός Δικαιοσύνης κ. Καστανίδης περί αναδιαπραγμάτευσης του Μνημονίου, ώστε να δοθεί περισσότερος χρόνος για τη μείωση του ελλείμματος, είναι ακατανόητη και επιζήμια. Όσο καθυστερεί η μείωση του ελλείμματος, τόσο αυξάνεται το μέγεθος της απαιτούμενης προσαρμογής λόγω της συσσώρευσης χρέους, και τόσο μειώνεται η πιθανότητα να ξεπεραστεί η κρίση. Οι αγορές, αλλά και η τρόικα, θα μας δανείσουν μόνο αν έχουν βάσιμες ελπίδες να πάρουν πίσω τα δανεικά. Σε αντίθετη περίπτωση, η Ελλάδα θα αναγκαστεί να κηρύξει στάση πληρωμών. Ήδη βρίσκεται σε διαπραγμάτευση ένας μόνιμος «μηχανισμός επίλυσης κρίσεων» (δηλαδή ελεγχόμενης χρεοκοπίας) στην Ευρωζώνη, μετά τη σχετική απόφαση της συνόδου κορυφής της Ε.Ε.

Το κόστος της καθυστέρησης στη λήψη ουσιαστικών μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης και διαρθρωτικών αλλαγών τα τελευταία χρόνια έχει ήδη κοστίσει ακριβά. Η ανταγωνιστικότητα διαρκώς μειώνεται, όπως επιβεβαιώθηκε για μία ακόμη φορά από την υποβίβαση της Ελλάδας από την 97η στην 109η θέση στον δείκτη επιχειρηματικότητας «Doing Business» της Παγκόσμιας Τράπεζας. Η άτσαλη

περικοπή των συντάξεων και η κατάργηση ώριμων δικαιωμάτων στο ασφαλιστικό σήμερα είναι αποτέλεσμα της ολιγωρίας του πολιτικού συστήματος να αντιμετωπίσει εγκαίρως το εκρηκτικό αυτό πρόβλημα. Είναι προφανές ότι η δυναμική του χρέους δεν μπορεί να αντιστραφεί με περαιτέρω συμπίεση στις λειτουργικές δαπάνες και τις δημόσιες επενδύσεις, ή με αύξηση της φορολογίας σε περίοδο ύφεσης. Πέρα από το πάγωμα των προσλήψεων θα πρέπει η κυβέρνηση να καταργήσει -όχι να συγχωνεύσει- άχρηστους οργανισμούς του Δημοσίου και να μειώσει -όχι να μετατάξει- το υπεράριθμο προσωπικό στις δημόσιες επιχειρήσεις, που χρησιμοποιήθηκαν στο παρελθόν σαν φέουδα για κομματικά ρουσφέτια. Οι σπατάλες είναι εξόφθαλμες: ζημιογόνες δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμοί που λειτουργούν με γνώμονα το συμφέρον των υπαλλήλων, άχρηστα στρατόπεδα και αμυντικές δαπάνες, νοσοκομεία που δημιουργούν ανεξέλεγκτα χρέη δισεκατομμυρίων, κρατικά και δημοτικά ΜΜΕ που απασχολούν εκατοντάδες υπεράριθμους κ. λπ. Το ζητούμενο δεν είναι η εξεύρεση πρόσθετων φορολογικών εσόδων για να χρηματοδοτηθούν οι κρατικές δαπάνες, αλλά ο περιορισμός των δαπανών.

Οσοι θεωρούν ότι οι εκατοντάδες χιλιάδες υπεράριθμοι του ευρύτερου δημόσιου τομέα, αν απολυθούν, θα έρθουν να προστεθούν στις 700.000 σημερινούς ανέργους, παραβλέπουν το γεγονός ότι η δραστική συρρίκνωση του Δημοσίου θα αποτρέψει περαιτέρω απολύσεις στον ιδιωτικό τομέα. Είτε χρησιμοποιηθεί για μείωση των ελλειμμάτων είτε για μείωση της φορολογίας, η δραστική μείωση των κρατικών δαπανών μόνο θετικό αποτέλεσμα μπορεί να έχει πάνω στον ιδιωτικό τομέα. Οσοι πρεσβεύουν αυτή την άποψη θεωρούνται «ανάλγητοι νεοφιλελεύθεροι», που θέλουν να αφήσουν την Ελλάδα χωρίς τρένα και τους εργαζόμενους χωρίς κεκτημένα. Ομως, η διεθνής εμπειρία έχει αποδείξει ότι τα προγράμματα σταθεροποίησης που βασίζονται κυρίως στον περιορισμό των δαπανών επιβαρύνουν την ανάπτυξη λιγότερο από αυτά που βασίζονται στην αύξηση της φορολογίας, γι' αυτό και έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα επιτυχίας (Α. Alesina και S. Ardagna, NBER, Οκτώβριος 2009).

Ενώ η κυβέρνηση έχει κάνει κάποιες πολιτικά δύσκολες διαρθρωτικές παρεμβάσεις, όπως το άνοιγμα των οδικών μεταφορών στον ανταγωνισμό, έχει αποφύγει την επώδυνη, αλλά απαραίτητη, σύγκρουση με τα συνδικάτα του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Η άρση του καμποτάζ με απελευθέρωση στα χαρτιά και οι μετατάξεις, αντί για απολύσεις, στον ΟΣΕ δείχνουν ότι η λογική του πολιτικού κόστους δεν έχει ξεπεραστεί. Στο τέλος της ημέρας, κατά πόσο η Ελλάδα θα αποφύγει τη χρεοκοπία είναι στα χέρια της κυβέρνησης. Θα είναι ασυγχώρητο λάθος αν αποτύχει από ολιγωρία η ανικανότητα.

* Η κ. Μιράντα Ξαφά είναι σύμβουλος επενδύσεων στην IJ Partners και ιδρυτικό μέλος της Δράσης.